

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 1, 2021 | 28.01.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.1.111](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.111)

УДК 336:656.07

*В. Р. Товмасян,
к. е. н., докторант, ПВНЗ "Європейський університет"
ORCID ID: 0000-0002-1802-8939*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ НАЯВНОЇ ТА ПРОГНОЗОВАНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ

*V. Tovmasian
PhD in Economics, Doctoral candidate,
Private Higher Educational Institution "European University"*

METHODOLOGICAL APPROACH TO THE ASSESSMENT OF THE EXISTING AND FORECAST EFFICIENCY OF THE ENTERPRISES' FINANCIAL POLICY

Статтю присвячено дослідженню методичних підходів щодо прогнозування показників ефективності фінансової політики підприємств. Встановлено, що підприємствам авіаційного комплексу варто систематично відслідковувати рівень ефективності фінансової політики, сформовано ключові її критерії, такі, як: «стійкість», «обіговість», «маневреність», «імобілізація». На основі визначених ключових критеріїв ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу сформовано системний комплекс її економічних показників, в який закладено системоутворюючі елементи управлінського та економічного впливу на фінансові процеси розвитку підприємства. Показники упорядковано у систему відповідно до об'єктів фінансової політики у розрізі двох паралелей фінансових інструментів. До об'єктів регулюючого комплексу таких інструментів віднесено: запаси, грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторську заборгованість, власний капітал, інвестований капітал, позиковий капітал, до оптимізуючого – основні засоби та нематеріальні активи. Отримано результати за розрахунками встановлених показників, які дозволять коригувати подальші дії щодо підвищення ефективності фінансової політики підприємства. Запропоновано комплексний методичний підхід до оцінювання наявної та прогнозованої ефективності фінансової політики підприємств, що базується на концептуалізації наростаючої залежності між рівнем ефективності за критеріями стійкості, обіговості, маневреності та імобілізації, в основу якого закладено модель досяжного зростання та модель визначення прогнозованої ефективності фінансової політики підприємств на базі прецедентів її реалізації та варіювання прийняття рішення у площині базування на досвіді/зміні вектору розвитку шляхом моделювання на основі радіально-базисних нейронних мереж (RBFN). Використання запропонованого в статті методичного підходу дасть змогу визначати ступінь результативності застосованих фінансових інструментів та приймати рішення активізації модернізації них процедур фінансової політики підприємства.

The article is devoted to the study of the methodological approaches to forecasting the effectiveness of enterprises financial policy. It is established that the aviation complex enterprises should systematically monitor the level of efficiency of financial policy, its key criteria are formed, such as: "stability", "turnover", "maneuverability", "immobilization". On the basis of the defined key criteria of the financial policy efficiency of the aviation complex enterprises of its economic indicators in which system-forming elements of administrative and economic influence on financial processes of development of the enterprise are put is formed. The indicators are arranged in the system according to the objects of financial policy in the context of two parallels of financial instruments. The objects of the regulatory complex of such instruments include: inventories, cash and cash equivalents, receivables, equity, invested capital, debt capital, the optimizer - fixed assets and intangible assets. The results are obtained by calculating the established indicators, which will allow to adjust further actions to improve the efficiency of the enterprise financial policy. A comprehensive methodological approach to assessing the existing and projected effectiveness of enterprises financial policy. This approach based on the conceptualization of the growing relationship between the level of efficiency on the criteria of stability, turnover, maneuverability and immobilization, based on the model of achievable growth and precedents for its implementation and variation of decision-making in the plane based on experience / changes in the vector of development by modelling based on radial-based neural networks (RBFN). Based on the RBFN, integrated indicators of financial policy efficiency are modelled and predicted according to the criteria of stability, turnover, maneuverability and immobilization. Precedents have been identified, the use of which precedes the increase of the efficiency of the financial policy of the enterprises of the aviation complex according to the criteria of "stability" and "turnover". The results of the modelling confirmed the expediency of concentrating on improving those components of financial policy that set a negative precedent for further development. The use of the methodological approach proposed in the article will allow to determine the effectiveness degree of the applied financial instruments and to make a decision to intensify the modernization of the financial policy procedures of the enterprise.

Ключові слова: підприємство авіаційного комплексу; економіко-математичне моделювання; фінансова політика; система оцінювання; прогнозування.

Keywords: enterprise of aviation complex; economic and mathematical modeling; financial policy; evaluation system; forecasting.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективне функціонування підприємств вимагає наявності фундаменту, одним з елементів якого в тому числі є фінансова політика підприємства. Підприємства авіаційного комплексу повинні мати виняткове значення для соціально-економічного розвитку України, забезпечення її обороноздатності, національної безпеки та міжнародної конкурентоспроможності. Сучасні умови господарювання підприємств є викликом для їх фінансово-операційної системи, особливо в умовах фінансово-економічної кризи, яка спричинена пандемією COVID-19. В цих умовах особливого значення набувають відповідні дієві методи і механізми фінансової політики підприємства, сучасний методичний інструментарій діагностування економічних результатів фінансової політики, уніфікована комплексна система показників ефективності фінансової політики. Це зумовлює об'єктивну необхідність перегляду класичних наукових положень та актуалізує потребу у розробленні сучасного методичного підходу до оцінювання наявної та прогнозованої ефективності фінансової політики підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні підходи до аналізу та оцінювання фінансового стану підприємств, показників їх фінансової діяльності, аналізу фінансової стійкості, ефективності фінансової діяльності суб'єктів виробничо-економічної діяльності ґрунтовно досліджено в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Варто відмітити праці Сафіуліна Р. Е. [1], Ковальова В. В. [2], Демченко А. О., Момот О. І. [3] та інших вчених [4-9]. Вченими запропоновано методичний інструментарій щодо оцінювання фінансової стійкості підприємств, методичні підходи до діагностики в системі фінансового менеджменту підприємств. Разом з тим, залишається такою, що потребує подальшого розвитку нагальна потреба розроблення методичного підходу до оцінювання ефективності фінансової політики підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасних методичних підходів до аналізу та прогнозування ефективності фінансової політики підприємства авіаційного комплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Оцінювання ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу потребує розроблення критеріїв, які б відображали сутність динамічного ефекту її наслідків та укладались в систему отриманих на її основі фінансово-економічних результатів. Відповідно означеного фінансова політика підприємств авіаційного комплексу має оцінюватись у розрізі чотирьох ключових критеріїв: стійкості, оборотності, маневреності, іммобілізації. Критерій стійкості характеризує ефективність з позиції стабільного фінансового стану, економічно-самостійних дій та можливості подальшого розвитку і визначає динамічну фінансову стійкість підприємства в умовах мінливого середовища. Критерій обіговості зумовлюється необхідністю забезпечення інтенсивності циклічного використання фінансових та інших ресурсів, що дозволяє відтворювати економічний потенціал. Критерій маневреності з позиції фінансової політики, окреслює обсяг фінансових ресурсів, який підприємство спроможне використовувати у процесі функціонування, що визначає гнучкість власних вкладень. Критерій іммобілізації надасть можливість виявити достатність фінансових ресурсів для застосування в інших передбачуваних або не передбачуваних цілях, у тому числі, достатність фінансових ресурсів на незаплановані витрати.

Відповідно до принципу побудови «золотого правила економіки», оцінювання ефективності фінансової політики має укладатись в певну нерівність, а, з урахуванням використання моделі досяжного зростання, зумовленого обмежувальними умовами економічного середовища визначатись за наведеною нижче нерівністю:

$$DF > VF > GF > DA,$$

де DF – динамічна фінансова стійкість (критерій стійкості);

VF – відтворюваність фінансових ресурсів (критерій обіговості);

GF – гнучкість власних вкладень (критерій маневреності);

DA – вивільнення фінансових ресурсів на незаплановані витрати (критерій іммобілізації)

Значимо, що стійкість, а власне зростання фінансової стійкості є оптимальним показником, що характеризуватиме розвиток підприємства в певних обмежених умовах, його довгострокову спроможність здійснювати господарсько-економічну діяльність. Проте її зростання за ефективної фінансової політики повинне мати швидші темпи, ніж зростання обіговості. Висока обіговість свідчить про високий рівень ділової активності, безперерйну економічну діяльність підприємства та ефективне використання наявних ресурсів, що у свою чергу забезпечує його стійкість у мінливих зовнішніх умовах. Зростання обіговості має перевищувати зростання маневреності, яка відповідно свідчить про спроможність підприємства до використання власних фінансових вкладень, активів та ресурсів, наявної можливості їх вкладення в поточну діяльність та зобов'язання. Низхідними критерієм оцінювання фінансової політики є іммобілізація, оскільки некероване вилучення фінансових ресурсів може порушувати рівновагу безперерйної діяльності й впливати на результативність функціонування підприємства.

Визначені критерії обумовлюють структуризацію економічних показників оцінювання ефективності фінансової політики підприємства, що стало підставою формування їх системного комплексу. При цьому фінансові інструменти досліджуваної політики мають поділятись на регулюючий та оптимізуючий комплекси. Перший з них призначено для урегулювання потоків та обороту за активами і капіталом, другий – спрямований на необоротні активи для забезпечення безперерйної діяльності підприємства, оптимального розподілу фінансових ресурсів для придбання та введення в обіг основних засобів і нематеріальних активів. Тобто, узагальнено, що регулюючий комплекс відповідає за дохідну частину діяльності підприємства, а оптимізаційний – за витратну, спрямовану на його розвиток.

Концептуалізація наростаючої залежності між рівнем ефективності за критеріями стійкості, обіговості, маневреності та іммобілізації має розкривати пришвидшене зростання показників за одними критеріями над показниками зростання за іншими критеріями, а саме:

Зростання стійкості > Зростання обіговості >

Зростання маневреності > Зростання іммобілізації

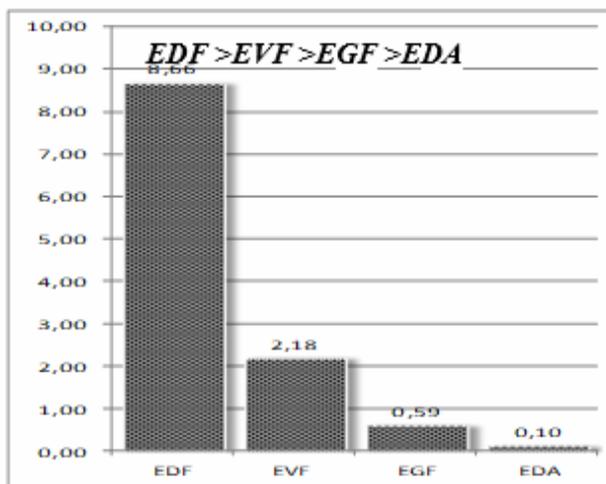
Науково-методичні положення діагностики ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу, в основу яких закладається зазначена нерівність, мають будуватись на основі дослідження інтегральних показників за кожним з наведених критеріїв, а також ієрархічної моделі оцінювання у тривірневному базовому розрізі та надбудови рівня стратегічного періоду забезпечення ефективності. Для інтерпретації ефективності за інтегральними показниками вищого рівня та рівня стратегічного періоду забезпечення ефективності фінансової політики доцільним є формування композиції рівнів ефективності фінансової політики. Використання положень діагностики у декілька періодів та застосування інтерпретаційної карти інтегральних показників ефективності в облікових періодах дозволить виявити динаміку зміни ефективності фінансової політики та ознаки, які за обраними критеріями не дотримуються на підприємстві.

З метою виявлення загальних тенденцій позитивних чи негативних змін результатів реалізації фінансової політики підприємствами авіаційного комплексу, було обрано ТОВ «Київаеропроєкт», ДП «Антонов», ДП «Конотопський авіаремонтний завод «Авіакон» Львівський, ДП «Львівський державний

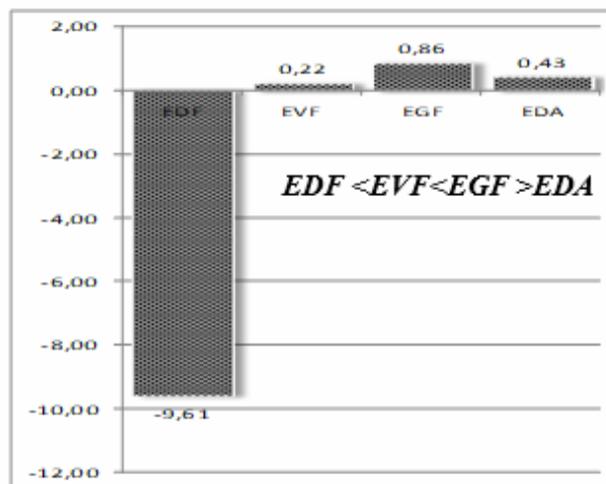
авіаційно-ремонтний завод», ДП «Харківський машинобудівний завод (ФЕД)», ПАТ «Мотор Січ», які здійснюють обслуговуючі процеси забезпечення функціонування вітчизняної авіаційної промисловості проєктної, ремонтної та виробничої діяльності. За результатами оцінювання темпів приросту часткових фінансово-економічних показників у розрізі критеріїв ефективності фінансової політики на підставі загального і попарного порівняння підприємств відповідно до типу їх діяльності з'ясовано, що модернізації потребує як регулююча складова фінансової політики підприємств авіаційного комплексу, так і оптимізаційна. Серед ключових об'єктів, які підлягають терміновим заходам зміни та удосконалення фінансових інструментів є запаси, грошові кошти, дебіторська заборгованість, інвестований та позиковий капітал. Потребує удосконалення амортизаційна політика та активізації винятково прискорена амортизація для нематеріальних активів. Визначено, що ефективність фінансової політики досліджуваних підприємств має недостатній рівень (рис.1). При цьому нарощення показників за певним критерієм ефективності фінансової політики у одному періоді призводить до погіршення стану за іншим у наступному.

Це свідчить про несистемність, не планомірність та ситуаційний характер реалізації фінансової політики підприємств авіаційного комплексу. Несистемні ж випадки стабілізаційних процедур для нормалізації стійкого фінансового стану не забезпечують врегульованого управління розвитком. Стан підприємств здебільшого характеризується переважанням дестабілізації як ділової активності, так і стійкості, яка на окремих підприємствах переходить у антикризову активність, а регулюючі та оптимізаційні інструменти фінансової політики не достатньо ефективно спрямовані на підвищення рівня за критеріями «обіговість» та «стійкість». Дестабілізацію ділової активності варто вважати певною системною характеристикою фінансової політики підприємств авіаційного комплексу.

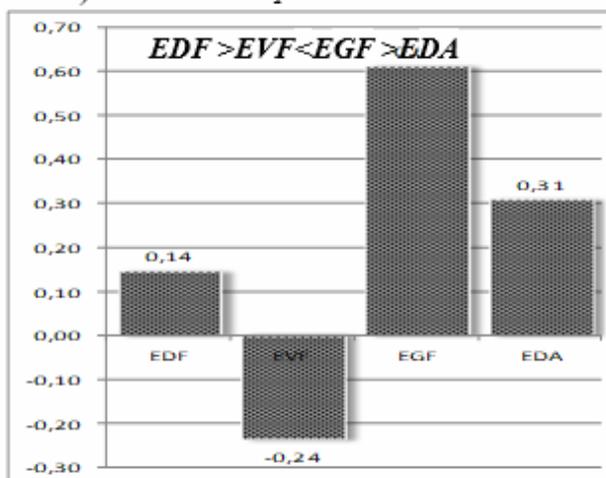
З метою забезпечення реалізації ефективності модернізації фінансової політики досліджуваних підприємств, та з урахуванням нерівності обраних критеріїв ($DF > VF > GF > DA$), розроблено комплексний методичний підхід до оцінювання наявної та прогнозованої ефективності фінансової політики.

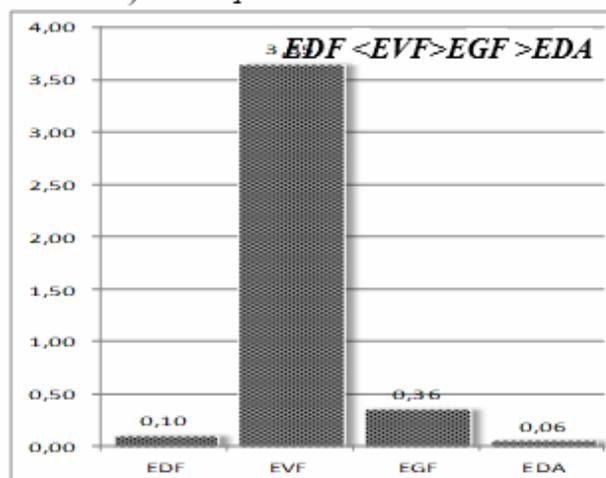
а) стійка безперерійна діяльність

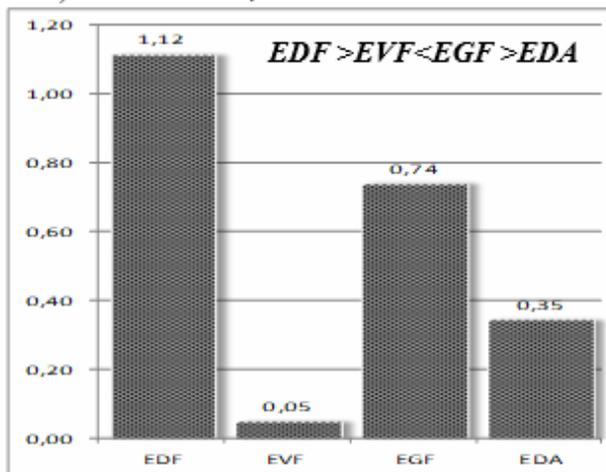
б) антикризова активність

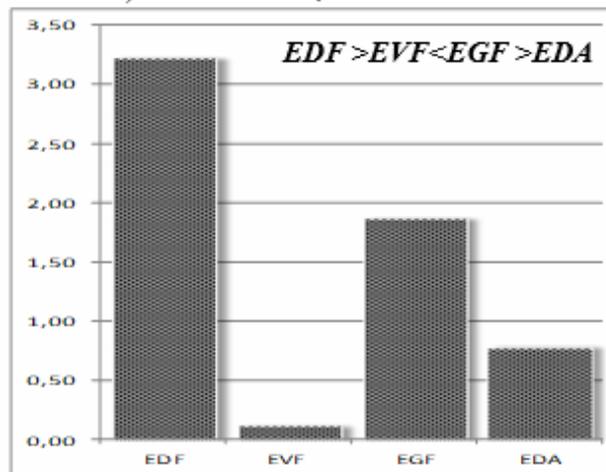
в) дестабілізація ділової активності

г) дестабілізація стійкості

д) дестабілізація ділової активності

е) дестабілізація ділової активності

Рисунок 1. Графічна інтерпретація інтегрального показника ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу за 2015-2019 рр. ТОВ «Київаеропроєкт» (а), ДП «Антонов» (б), ДП «Кінотопський авіаремонтний завод «Авіакон» Львівський (в), ДП «Львівський державний авіаційно-ремонтний завод» (г), ДП «Харківський машинобудівний завод (ФЕД)» (д), ПАТ «Мотор Січ» (е)
(побудовано автором)

При цьому прогнозовану ефективність запропоновано визначати на базі прецедентів. Моделювання прогнозної ефективності має здійснюватися з урахуванням двох аспектів:

1) використання для подальшої модернізації фінансової політики концентрації на набутих здатностях підприємства протягом стратегічного періоду в п'ять років забезпечувати ті рівні ефективності складових фінансової політики, які були досягнуті;

2) незмінність недостатньо ефективних результатів, які мали підприємства за обраний стратегічний період.

Такий попарний аналіз дозволив спрогнозувати зміну або збереження рівня ефективності фінансової політики через модернізаційні заходи.

З метою забезпечення реалізації ефективності модернізації фінансової політики досліджуваних підприємств, та з урахуванням нерівності обраних критеріїв ($DF > VF > GF > DA$), розроблено комплексний методичний підхід до оцінювання наявної та прогнозованої ефективності фінансової політики. При цьому прогнозовану ефективність запропоновано визначати на базі прецедентів. Моделювання прогнозованої ефективності має здійснюватися з урахуванням двох аспектів:

1) використання для подальшої модернізації фінансової політики концентрації на набутих здатностях підприємства протягом стратегічного періоду в п'ять років забезпечувати ті рівні ефективності складових фінансової політики, які були досягнуті;

2) незмінність недостатньо ефективних результатів, які мали підприємства за обраний стратегічний період.

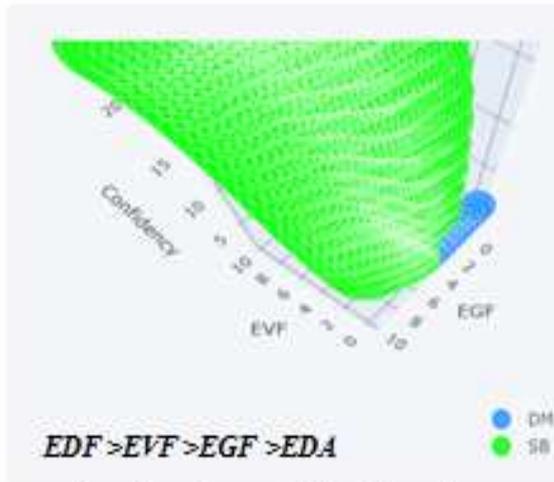
Такий попарний аналіз дозволив спрогнозувати зміну або збереження рівня ефективності фінансової політики через модернізаційні заходи.

На основі економіко-математичного моделювання ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу з використанням радіально-базисних нейронних мереж RBFN (фрагмент для ТОВ «Київаеропроект» наведено в табл. 1) спрогнозовано інтегральний показник ефективності фінансової політики з урахуванням визначеної концептуальної нерівності за критеріями стійкості, обіговості, маневреності та іммобілізації (рис. 2). Шляхом моделювання визначено за якими критеріями ефективності варто вжити заходів з підвищення показників та рівні такого підвищення.

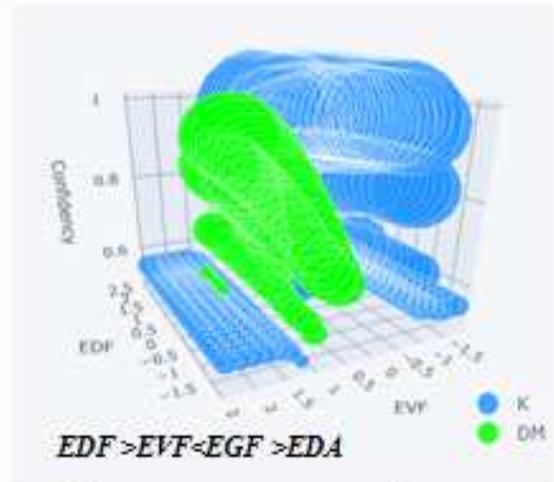
Таблиця 1.
Фрагмент розрахунку прогнозування на моделі RBF-нейронної мережі за напрямом використання прецедентів для ТОВ «Київаеропроект»

№ з/п	Ефективність фінансової політики за критерієм «стійкість» (EDF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «обіговість» (EVF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «маневреність» (EGF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «імобілізація» (EDA)	Прогнозований рівень ефективності фінансової політики	Впевненість (Confidencу)	Ефективність фінансової політики за критерієм «стійкість» (EDF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «обіговість» (EVF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «маневреність» (EGF)	Ефективність фінансової політики за критерієм «імобілізація» (EDA)	Прогнозований рівень ефективності фінансової політики	Впевненість (Confidencу)
1	-0,50	0,00	0,00	-0,50	DM	3,92	0,00	-0,50	-0,50	0,00	DM	5,33
2	-0,50	0,00	0,00	0,00	DM	4,34	0,00	-0,50	0,00	0,00	DM	5,23
3	-0,50	0,00	0,00	0,50	DM	1,59	0,00	-0,50	0,50	0,00	DM	5,07
4	-0,50	0,00	0,00	1,00	SB	2,15	0,00	-0,50	1,00	0,00	DM	4,87
9	-0,50	0,00	0,00	3,50	SB	23	0,00	-0,50	3,50	0,00	DM	3,22
10	-0,50	0,00	0,00	4,00	SB	23,41	0,00	-0,50	4,00	0,00	DM	2,79
11	-0,50	0,00	0,00	4,50	SB	23,53	0,00	-0,50	4,50	0,00	SB	3,14
12	-0,50	0,00	0,00	5,00	SB	23,56	0,00	-0,50	5,00	0,00	SB	4,08
30	0,00	0,00	0,00	3,00	SB	21,81	0,00	0,00	3,00	0,00	DM	2,48
...												
64	0,50	0,00	0,00	9,00	SB	23,57	0,00	0,50	9,00	0,00	SB	12,94
...												
80	1,00	0,00	0,00	6,00	SB	23,57	0,00	1,00	6,00	0,00	SB	8,54
81	1,00	0,00	0,00	6,50	SB	23,57	0,00	1,00	6,50	0,00	SB	9,41
...												
195	3,50	0,00	0,00	8,50	SB	23,57	0,00	3,50	8,50	0,00	SB	18,31
...												
270	5,50	0,00	0,00	2,00	SB	23,17	0,00	5,50	2,00	0,00	SB	19,71
483	10,00	0,00	0,00	9,50	SB	23,57	0,00	10,00	9,50	0,00	SB	23,52
484	10,00	0,00	0,00	10,00	SB	23,57	0,00	10,00	10,00	0,00	SB	23,52

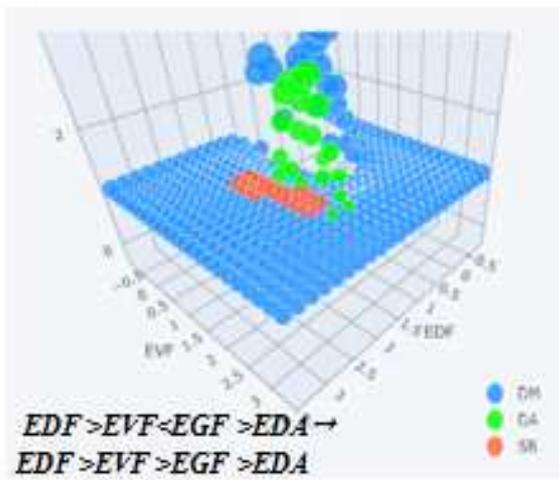
(складено та розраховано автором на базі моделі RBFN)

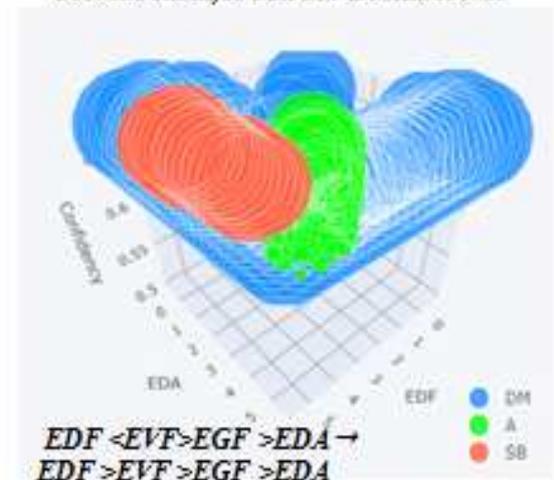
а) стійка безперерійна діяльність

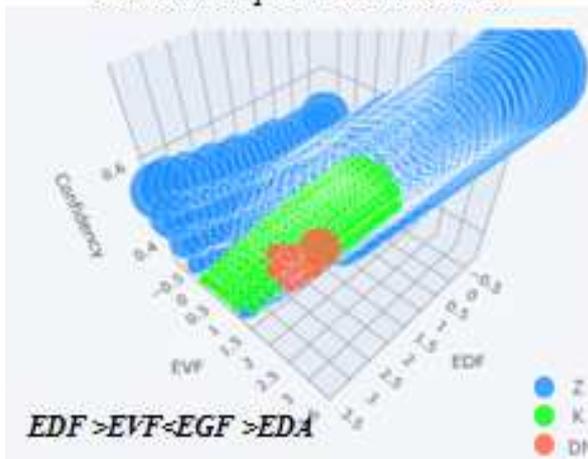
б) антикризова активність →
дестабілізація ділової активності

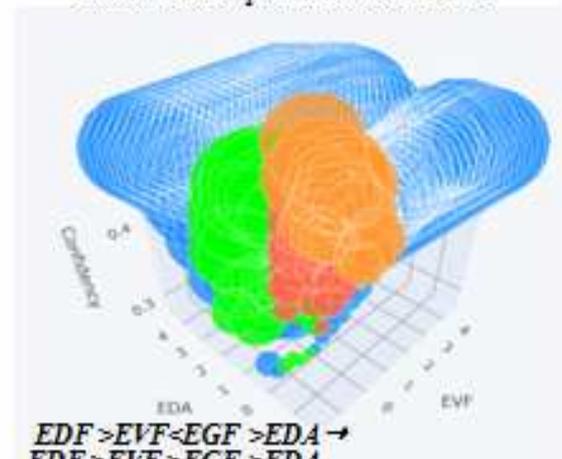
в) нестабілізація ділової активності →
стійка безперерійна діяльність

г) нестабілізація стійкості →
стійка безперерійна діяльність

д) нестабілізація ділової активності

е) нестабілізація ділової активності →
стійка безперерійна діяльність

Рисунок 2. Результати прогнозування рівня ефективності фінансової політики на базі моделі RBFN: ТОВ «Київаеропроєкт» (а), ДП «Антонов» (б), ДП «Конотопський авіаремонтний завод «Авіакон» Львівський (в), ДП «Львівський державний авіаційно-ремонтний завод» (г), ДП «Харківський машинобудівний завод (ФЕД)» (д), ПАТ «Мотор Січ» (е)
(побудовано автором)

Отже, модернізація фінансової політики підприємства має ґрунтуватися на напрямках стабілізації та відновлення фінансового стану підприємств авіаційного комплексу в посткризовий період, реалізовуватись на базі їх механізму розвитку, прогнозуванні ефективності фінансової політики на основі прецедентів з урахуванням концептуалізації наростаючої залежності між рівнями ефективності за критеріями стійкість, обіговість, маневреність, іммобілізація у межах досяжного зростання.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Враховуючи, що підприємствам авіаційного комплексу варто систематично відслідковувати рівень ефективності фінансової політики, сформовано ключові її критерії. Такими критеріями визначено: «стійкість», що характеризує досліджувану ефективність з позиції стабільного фінансового стану; «обіговість» – з позиції інтенсивності циклічного використання фінансових ресурсів, «маневреності» – з позиції спрямування фінансових ресурсів на потреби, «іммобілізація» – з позиції достатності фінансових ресурсів на незаплановані витрати. Доведено, що ефективність фінансової політики має відображатись нерівністю, де низхідним критерієм є іммобілізація, фінансово-економічні результати за якою мають бути перевищеними результатами за критерієм маневреності, які, в свою чергу результатами обіговості, що на завершення – результатами за критерієм «стійкість». Зазначену нерівність підпорядковано «золотому правилу економіки» з урахуванням використання моделі досяжного зростання. На основі визначених ключових критеріїв ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу сформовано системний комплекс її економічних показників, в який закладено системоутворюючі елементи управлінського та економічного впливу на фінансові процеси розвитку підприємства. Показники упорядковано у систему відповідно до об'єктів фінансової політики у розрізі двох паралелей фінансових інструментів. До об'єктів регулюючого комплексу таких інструментів віднесено: запаси, грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторську заборгованість, власний капітал, інвестований капітал, позиковий капітал. До оптимізуючого – основні засоби та нематеріальні активи. Отримані результати за розрахунками встановлених показників дозволять коригувати подальші дії щодо підвищення ефективності фінансової політики підприємства.

З урахуванням пов'язаності досвіду фінансової політики підприємств авіаційного комплексу з наступними її заходами, виникла об'єктивна необхідність у розробленні комплексного методичного підходу до оцінювання наявної та прогнозованої її ефективності з урахуванням концептуалізації наростаючої залежності між рівнем ефективності за визначеними критеріями. Сформований підхід інтегрує прецеденти результатів реалізації фінансової політики та обрання шляху базування її реалізації на досвіді чи зміні вектору розвитку. На основі застосування радіально-базисних нейронних мереж (RBFN) змодельовано та спрогнозовано інтегральні показники ефективності фінансової політики за критеріями стійкості, обіговості, маневреності та іммобілізації. Виявлено прецеденти, використання яких упереджує підвищення ефективності фінансової політики підприємств авіаційного комплексу саме за критеріями «стійкість» та «обіговість». Результати моделювання дозволили підтвердити доцільність концентрування на покращенні тих складових фінансової політики, які створюють негативний прецедент для подальшого розвитку. Подальші дослідження можуть стосуватись розроблення дієвих механізмів модернізації фінансової політики підприємств та оцінювання результатів практичної реалізації запропонованих заходів.

Література.

1. Сафиулин Р. Э. Комплексный подход к оценке деловой активности промышленного предприятия. *Бизнес в законе*. 2008. №3. С. 317– 320
2. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М. : Финансы и статистика, 2002. 560 с.
3. Демченко А. О., Момот О. І. Про сутність понять „ефективність” та „результативність” в економіці. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 207-210.
4. Хорошун Н.А., Шамаева О.П., Избирян Л.В. Оценка деловой активности предприятия: золотое правило экономики. *Вестник БГТУ им. В.Г. Шухова*. 2017. № 11. С. 260-265
5. Федорова Е.В. Методика экономического анализа деятельности организации. *Вестник университета управления*. 2009. № 31. С. 35–39.
6. Сайян Г.М. Оценка экономического роста фирмы. *Экономика и право*. 2017. № 1 (71). С. 50-54.
7. Хиггинс, Р.С. Финансовый анализ: инструменты для принятия бизнес-решений. М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. 164 с.
8. Якимова В.А. Перспективный анализ финансового положения предприятий капиталоемких отраслей на основе модели достижимого роста. *Корпоративные финансы*. 2013. № 1 (25). С. 86-101
9. Ван Хорн, Дж. К. Основы управления финансами. М.: Финансы и статистика, 1996. 800 с.

References.

1. Safiulin, R. E. (2008). "An integrated approach to assessing the business activity of an industrial enterprise". *Biznes v zakone*, vol. 3, pp. 317– 320.
2. Kovalev, V. V. (2002). *Finansovyj analiz: metody i procedury* [Financial analysis: methods and procedures.], Finansy i statistika, Moscow, Russia, P.560. (in Russian).
3. Momot, O. I. & Demchenko, A. O. (2013). "On the essence of the concepts of "efficiency" and "effectiveness" in economics". *Ekonomichny`j visny`k Donbassu*, vol. 3(33), pp. 207-210.

4. Horoshun, N.A., Shamaeva, O.P and Izbiryay, L.V (2017) "Assessment of business activity of an enterprise: the golden rule of economics". *Vestnik BGTU im. V.G. SHuhova*. Vol. 11, pp. 260-265.
5. Fedorova, E. V. (2009). "Methodology for economic analysis of the organization". *Vestnik universiteta*, vol. 31, pp. 35-40.
6. Sajyan, G. M. (2017). "Assessment of the economic growth of a firm". *Seriya «Ekonomika i pravo»*, vol. 1 (71), pp. 50-54.
7. Higgins, R. S. & Rajmers, M. (2007). *Finansovyj analiz: instrumenty dlya prinyatiya biznes-reshenij* [Financial analysis: tools for making business decisions], Moscow, Russia, P. 164 (in Russian).
8. Yakimova, V. A. (2013). Perspektivnyj analiz finansovogo polozheniya predpriyatij kapitaloemkih otraslej na osnove modeli dostizhimogo rosta [Prospective analysis of the financial situation of enterprises in capital-intensive industries based on an achievable growth model]. *Korporativnye finansy*, vol. 1 (25), pp. 86-101.
9. Horn, V. D. K. (1996). *Osnovy upravleniya finansami: Per. s angl./Van Dzh. K. Horn*. [Fundamentals of Financial Management], Finansy i statistika, Moscow, Russia, P. 800 (In Russian).

Стаття надійшла до редакції 20.01.2021 р.